

مباحثات درباره پیوستن گرجستان به ناتو

اخیرا ایده پیوستن گرجستان به ناتو بدون در نظر گرفتن مناقشه با روسیه پیرامون آبخازیا و اوستیای جنوبی در فضای سیاسی و رسانه‌ای این کشور داغ شده است.

به گزارش آران نیوز به نقل از تسنیم؛ اظهارات آندرس فو راسموسن دبیر کل سابق سازمان پیمان آتلانتیک شمالی (ناتو) در مورد مسیر احتمالی ورود گرجستان به اسن سازمان بحث‌ها و جدل‌های شدیدی را در این کشور دامن زد. راسموسن پیشنهاد داد که گرجستان بر مبنای ماده 5 اساس نامه ناتو خواهان عضویت در این سازمان شود و این عضویت فقط در مناطقی که از سوی دولت مرکزی کنترل می‌شود اعمال گردد (1).

این اظهارات بحث برانگیز که در کنفرانسی بین المللی در تاریخ 10 سپتامبر در تفلیس ایراد شد، به معنای کنار گذاشته شدن آبخازیا و اوستیای جنوبی از این معاهده است. راسموسن اظهار داشت که کنارگذاشتن آبخازیا و اوستیای جنوبی از شمول ماده 5 معاهده ناتو می‌تواند به شکستن بن بست عضویت گرجستان در این سازمان کمک کند. ماده 5 اساس نامه ناتو شامل اصل دفاع جمعی است که بر اساس آن حمله به یک عضو به عنوان حمله علیه همه اعضا در نظر گرفته می‌شود (2).

در سال 2018 و پس از گزارشی که از سوی موسسه آمریکایی هریتیج منتشر شد، این پیشنهاد به طور جدی مورد بحث قرار گرفت و به عنوان راه حلی برای پیوستن سریع گرجستان به ناتو مطرح گردید (3).

برخی از اعضای ناتو نگران این هستند که ورود گرجستان به ناتو به صورت اتوماتیک منجر به جنگ با روسیه بر سر اشغال مناطق آبخازیا و اوستیای جنوبی شود. بر اساس برخی گزارش‌ها، مقامات گرجستانی به صورت خصوصی خوشحالی خود را از پذیرش توافقنامه عضویت در ناتو یا مصالحه‌ای که دو قلمرو اشغالی را از ضمانت امنیتی ماده 5 ناتو تا زمانی که موضوع با صلح با روس‌ها حل شود خارج کند، ابراز کرده‌اند.

پس از طرح مجدد این پیشنهاد از سوی اتحاد میهن پرستان مورد انتقاد قرار گرفت. چرا که پذیرش این ایده به معنای این است که گرجستان شکست را قبول کرده و مجبور خواهد بود تا اعتراف کند که آبخازیا و اوستیای جنوبی جزء اراضی گرجستان نیستند. اتحاد میهن پرستان مدتهاست که مخالف ایده عضویت گرجستان در ناتو است و از سیاست خارجی بی طرفانه از جمله روابط نزدیک با روسیه حمایت می‌کند.

حزب حاکم رویای گرجستان در مورد این پیشنهاد موضع روشن و صریحی نگرفت. گیا وولسکی نماینده پارلمان از حزب حاکم از این ایده استقبال کرد ولی تامار چوگوشویلی نائیب رئیس پارلمان گفت که دولت از عضویت گرجستان با تمام قلمروی خود در ناتو حمایت می‌کند و حتی فکر کردن درباره این پیشنهاد نادرست است.

کاربرد محدود ماده 5 ناتو برای گرجستان چه معنایی دارد؟

راسموسن در اظهارات خود خاطرنشان کرد که در سال 2008 و در زمانی که دبیرکل ناتو بود، گرجستان می‌بایست برنامه اقدام عضویت (MAP) را اجرا می‌کرد. ناتو در بیانیه پایانی اجلاس بخارست در سال 2008 از ایده عضویت گرجستان و اوکراین در این سازمان استقبال کرد. در آن بیانیه برنامه اقدام عضویت به عنوان نخستین گام رسمی برای عضویت این دو کشور مطرح شده بود (4).

به گفته راسموسن این کار می‌بایست در سال 2008 انجام می‌شد. از دیدگاه وی، عدم تلاش برای این اقدام پیام اشتباهی به پوتین داشت؛ پیام تردید و عدم قطعیت که باعث شد وی از این موقعیت سوء استفاده کند. راسموسن اظهار داشت: "پیوند واضحی میان تردید ناتو در اجلاس آوریل 2008 و حمله روسیه به گرجستان در آگوست 2008 مشاهده می‌کنم. پوتین می‌خواست یک پیام واضح به گرجستان و به ویژه ناتو ارسال کند: در همسایگی ما دخالت نکنید. من فکر می‌کنم اگر برنامه اقدام عضویت را به گرجستان و اوکراین اعطا می‌کردیم، می‌توانستیم از این کار جلوگیری کنیم. گرجستان باید این بحث را در داخل کشور مطرح کند که آیا این توافق را می‌پذیرد که ماده 5 ناتو فقط قلمروهای تحت کنترل دولت مرکزی را پوشش دهد یا نه. و در ناتو نیز باید درباره این ایده تامل کنیم. در این رابطه یک سابقه داریم. تا پیش از فروپاشی شوروی، آلمان به دو بخش شرقی و غربی تقسیم شده بود. آلمان در سال 1955 وارد ناتو شد اما فقط آلمان غربی. آلمان شرقی چنین نکرد و قوانین ناتو در مورد آلمان شرقی صدق نکرد. اما هنگامی که آلمان در سال 1990-1991 به اتحاد مجدد رسید، قوانین ناتو آلمان شرقی را نیز تحت پوشش قرار داد. همین فرآیند می‌تواند برای گرجستان نیز اتفاق بیفتد. عدم این کار، یک حق وتو به روسیه برای عضویت گرجستان در ناتو داده است. پوتین می‌تواند با ایجاد درگیری‌های شدید برای همیشه مانع از ورود گرجستان، اوکراین و دیگر کشورهای همسایه به ناتو شود."

گیگا بوکریا یکی از مقامات بلندپایه حزب گرجستان اروپایی از این ایده استقبال کرد و آن را تنها راه محافظت کشور در مقابل روسیه دانست. وی تاکید کرد که اتحاد میهن پرستان و دولت گرجستان تبلیغ کرده‌اند که پذیرفتن این پیشنهاد به معنای دست کشیدن از آبخازیا و اوستیای جنوبی است. وی گفت: "در صورت پذیرفتن این ایده، تمایم ارضی را تقویت می‌کنیم و

فرصتی برای بازیابی سرزمین هایمان به ورت صلح آمیز ایجاد می شود. مابقی گرجستان از سوی ناتو حفاظت خواهد شد. پیشنهاد مخالفان چیست؟ آیا دنبال شروع یک جنگ با روسیه هستند؟ این ها همه تبلیغات روسیه است که از زمان اجلاس بخارست در سال 2008 شروع شده است" (5).

تینا خیداشلی وزیر دفاع سابق گرجستان نیز حمایت خود را از این پیشنهاد اعلام کرد. وی طی سال های 2015 تا 2016 وزیر دفاع گرجستان بود. خیداشلی ابراز امیدواری کرد که این مدل همانند آلمان بتواند برای گرجستان نیز موفق آمیز باشد. از نظر وی، این تنها امکان عملی برای عضویت گرجستان در ناتو با توجه به مرزهای بین المللی اش که شامل آبخازیا و اوستیای جنوبی است می باشد.

با وجود این بحث های چند روزه، جیمز آپاتورای نماینده ویژه دبیرکل ناتو در امور قفقاز و آسیای مرکزی آب سردی بر این مناقشات ریخت و اظهار داشت که در حال حاضر هیچ بحثی درباره این ایده مطرح نیست. وی تاکید کرد که در حال حاضر اشتیاقی در ناتو برای این موضوع نیست و معتقد است که محیط امنیتی بین المللی نیز این پیشنهاد را نمی پذیرد (6).

منازعه یا بی طرفی؟

ایرما ایناشویلی رهبر حزب اتحاد میهن پرستان در ابتدا درباره این پیشنهاد اظهار نظر نکرد. در عوض به گزارش سال 2018 اندیشکده هریتیج آمریکا درباره پیوستن گرجستان به ناتو بدون آبخازیا و اوستیای جنوبی اشاره کرد. سپس درباره پیشنهاد راسموسن گفت که این ایده در صورتی قابل قبول خواهد بود که تضمین شود که گرجستان طی 2 الی 3 ماه به عضویت ناتو دربیاید و باید این اتفاق در قالبی هم چون روابط میان امریکا و اسرائیل صورت پذیرد و اگر جنگی اتفاق افتاد، ناتو از گرجستان حمایت کند. ایناشویلی تاکید کرد که این اتفاق نخواهد افتاد و این روند چندین سال به طول خواهد انجامید و ما اعتراف خواهیم کرد که آبخازیا و اوستیای جنوبی جزء اراضی گرجستان نیست. از نظر وی، این ایده ماجراجویی میخائیل ساکاشویلی رئیس جمهور سابق گرجستان بود و در واقع تلاشی است برای کشاندن پای گرجستان به یک جنگ جدید. آرچیل تالاکواده رئیس پارلمان گرجستان نیز درباره این پیشنهاد موضعی خنثی و بی طرفانه اتخاذ کرد. وی گفت که این پیشنهاد باید از سوی مقامات عالی ناتو مطرح شود.

مخالفت روسیه

در نوامبر سال 2016، هنگامی که گرجستان میزبان یک مانور نظامی مشترک با ناتو بود، وزارت امور خارجه روسیه این اقدام را تهدیدی جدی برای صلح و ثبات در منطقه دانست.

اگر دولت گرجستان پیشنهاد راسموسن را دنبال کند، قطعاً روسیه آرام نخواهد نشست. اما این احتمال نیز وجود دارد که در صورت عضویت گرجستان در ناتو، روسیه جرئت نکند که دست به اقدامات بحث برانگیز بزند.

مادلین مون رئیس شورای پارلمانی ناتو در 12 سپتامبر در جریان سفر رسمی خود به گرجستان اظهار داشت که گرجستان باید بر روی رعایت تمام استانداردها و معیارهای لازم برای عضویت در ناتو متمرکز شود.